

Homosexualak detektatzeko makina

KANADA, 1950. Gobernuak Zaldizko Polizian unitate berri bat sortzea erabaki zuen funtzionarioen artean gay zirenak detektatzeko: A-3 saila. Gerra Hotz betean, AEBetako eta Britainia Handiko gobernuko hainbat funtzionario SESBentzat espioi lanetan harrapatu berri zituzten eta horietako bi gay ziren. Kopuru hori nahikoa iruditu zitzaizen, nonbait, zera ondorioztatzeko: homosexualak aberriari traizioa egiteko joera handiagoa zuten. Gay gehienak ezkontuta zeuden beren joera sexuala ezkutatze eta horregatik etsaiek xantaia errazago egiten zieten. Horixe zen behintzat Kanadako Gobernuak A-3 sailaren jarduera zuritzeko erabili zuen argudioa.

Poliziaren unitate hark funtzionario guztiak, poliziak berak eta armadako kideak barne, ikertuko zituen, homosexualak berehala kaleratzeko eta, hala, espioitzaren mamua uxatzeko. A-3ko kideak funtzionarioak esesten eta gay klubetan nortasuna ezkutatuta infiltratzen hasi ziren. Baina hura metodo mantsoa eta garestia zen. Horregatik Carletongo Unibertsitateko psikologia irakasle Frank Robert Wakerengana jo zuten konponbide eraginkorrago baten bila.

Wakerek homosexualak detektatzeko makina prestatu zuen. Batere graziaz gabeko kontuari umore ukitua eman nahian-edo, *Fruit Machine* esan zioten tramankulari; fruituen irudiak izan ohi dituzten txanpon maki-nei *fruit machine* esaten zaie ingelesez, eta *fruit* homosexualak izendatzeko esapide gutxiesgarri ugarietako bat da hizkuntza horretan. Funtzionario ikertuek dentisten

Kanadarren homosexualitate detekttagailu guztiak suntsitu zituzten 1967an, programa bertan behera utzi zutenean. Baina beste herrialde batzuek gailu soilagoak erabili zituzten. Irudian, AEBetako ejertzitoak erabilitako "elektropsikometroa".

aulki moduko batean eseri behar zuten. Patean eduki sexualeko irudiak erakusten zizkieten, heterosexualak nahiz homosexualak. Eta hainbat sentsoreren bitartez haien erreakzioa jasotzen zuten: bihotzeko erritmoa, eskuetako izerdia eta begi niniaren dilatazioa. Wakeren ustez, azken adierazle hura zen fidagarriena, aurrez saltoki gune batean jakiekin antzeko ikerlan bat egin zuelako eta emaitzak oso zehatzak izan omen zirelako. Baina homosexualitate test horretako irudi guztiak ez zuten argitasun bera. Horregatik, begi niniak argitasun mailari erantzuten zioten, ez soilik

kitzikapenari. Eta azterketa hark Kinseyk osatu berri zuen eskalari ere ez zion jaramonik egiten. Ez zegoen grisik, zuria ala beltza soilik izan zitekeen emaitza; erabat heterosexuala ala erabat homosexuala; abertzale zintzoa ala ahalezko traidorea.

1959an John Wendell Holmes Kanadako diplomazialari bikainenetakoak makinaren argi gorria piztu zuen eta, ondorioz, lana galdu zuen. 1967ra arte ez zioten Torontoko Unibertsitatean lan egiteko baimenik eman.

Urte hartan erabaki zuen gobernuak programa bertan behera uztea. Wakeren makina guztiak suntsitu zituzten, baita programaren inguruko dokumentazioa ere. Testa gairiditu ez eta lana galdu zutenen kopurua jakitea zaila da, besteak beste, makinaren biktimak bidegabekeria salatzeke prest ez zeudelako. Gutxienez 400 kasu inguru baieztatuta daude, baina hainbat iturrik diote 9.000 izan zitezkeela. ■

Arrastoak

Nazismoaren kutsurik nahi ez zuten autoak

SIR WILLIAM LYONSEK Swallow Sidecar Company motorgintza enpresa sortu zuen 1922an, Coventryn (Ingalaterra). Bigarren Mundu Gerra amaitu arte kapotaren aurreko aldean SS inzialek osatutako ikurra (argazkian) zeramaten enpresako autoek, baina gerraostean logotipo hark merkatuan mesede eskasa egingo ziela pentsatu zuten ardura-

dunek eta, nazismo kutsuak ahalezko erosleak uxatuko zituelakoan, enpresari izena aldatu zioten: Jaguar Cars. Kapotan metalezko felino oldarkorren ikur ezaguna ipini zieten autoei. Gurean, aldiz, S bikoitzari eutsi zioten, besteak beste, Gipuzkoako autoen matrikulek (2000. urtea bitartean), eta Donostiako armariak, hala nola Realarenak. ■